

NOVETATS D'ARTHUR MILLER, PREMI PRÍNCIP D'ASTÚRIES DE LES LLETRES

Teatre i molt més

EDUARD MOLNER

Des que Arthur Miller és el flamant premi Príncep d'Astúries de les lletres, n'han aparegut una quantitat ingent de novetats a les llibreries. És una mica penós que un personatge d'aquesta envergadura, i d'aquesta vigència malgrat els seus 87 anys, hagi d'esperar la concessió d'un premi d'efectes comercials immediats per renéixer amb força en suplement literaris dels diaris, comentaris tertulians i aparadors. Però així és la dictadura del mercat, implacable: en un Occident cada cop menys lector, calen estímuls mediàtics externs per poder tornar a gaudir de noves edicions, amb noves traduccions.

L'editorial La Campana, sempre atenta i a l'aguait, ens serveix aquesta petita joia, *La política i l'art d'actuar*, una reflexió absolutament lúcida sobre la política actual nord-americana, escrita a partir del grotesc espectacle de les darreres eleccions presidencials als EUA.

Miller, que admet que darre els grans polítics de la història del seu país hi ha hagut grans actors perquè allò que ens acaba movent en un sentit o un altre són "reaccions glandulars" (emocionals), no s'està d'evidenciar que hem arribat a la perversió màxima d'aquest fet: a l'hora de decidir el vot avui ja no hi ha rastre d'anàlisi de la proposta. S'han definit uns papers estrictes en què no hi ha marge per identificar la veritat. Els polítics ens diuen el que creuen que volem sentir, i malauradament escollim aquell que té més traça per fer-nos creure el seu paper.

INTÈRPRETS, NO POLÍTICS

I tot el sistema gira en funció d'aquesta premissa. La premsa política s'ha convertit en una munió de crítiques teatrals encoberts que jutgen la forma i no el contingut. El més important d'un debat televisat està en el vestit, el gest, els adjectius, el reflexos per rebatre d'una manera brillant, però no en els missatges. Gore va perdre per no saber interpretar bé el paper que li havien dit que havia de representar, no per les seves iniciatives; era un mal actor en un paper que el feia sentir insegur i, malgrat ser un polític de molta més volada que Bush, no va convèncer. Miller recorda Roosevelt. En ell s'hi podia veure una veritat que encoratjava en aquells moments de la dura depressió dels anys trenta.

Però si mentida i ficció són ja tota la política, i no resta espai a la veritat, què podem fer?, es pregunta Miller, i ell mateix es respon: "Podem girar-nos cap a la vàlvula d'escapament de l'art, on es pot dir la veritat

sense fer mal a ningú i podem il·luminar el terrible i durador dilema de com dirigir sense mentir gaire".

El llibre es completa amb un epíleg de Francesc-Marc Álvaro, en què fa un divertit repàs als principals actors de la política espanyola i catalana i els valora com a comedians. No cal dir que són pocs el que realment en surten ben parats.

MIC SEGLE D'ASSAIGS

Però si després d'aquest tast ens hem quedat amb ganes de més teca, ineludiblement hem d'agafar el volum *Al correr de los años*, més de quaranta articles escrits durant tota la segona meitat del segle XX que ens proporcionen una imatge nítida del pensament del dramaturg. En aquest gran recull Miller toca molts temes que van de l'esfera íntima a la pública. Parla de moltes coses i en totes hi podem trobar un humanisme de tall liberal que es manté ferm, malgrat el pas dels anys i també dels desenganys.

D'entre tot aquest material el mateix autor en subratlla la quantitat d'articles polítics. Avui un dramaturg o guionista és bàsicament un professional de l'entreteniment, abans un escriptor tenia la responsabilitat d'incidir sobre el món per transformar-lo. El compromís feia de motor.

La batalla de Chicago: desde el lado de los delegados és una de les millors anàlisis polítiques dels anys seixanta als EUA: el partit demòcrata, desconcertat per la decisió del president Johnson de no presentar-se a la reelecció, tria candidat a la convenció demòcrata de Chicago del 1968. Als carrers de la ciutat les protestes dels moviments anti-Vietnam pressionen els congressistes. El dramaturg, que hi va assistir com a delegat, descriu un sentiment general entre els demòcrates a favor de la pau i la retirada immediata. Però, impotent, veu com el "seguisme clientelar" dels delegats acaba per recolzar la tesi bel·licista del candidat escollit. El partit demòcrata sortia dividit de Chicago i lliurava en safata el triomf a Nixon. No importaven els avenços en matèria de drets civils i benestar; la convenció de Chicago marcaria la dretanització de la política nord-americana durant més de vint anys, si exceptuem el breu parèntesi de Carter. Una derrota que la intel·lectualitat liberal dels EUA, amb Miller al capdavant, sentiria profundament.

Cal esmentar els magnífics comentaris al Watergate de Nixon, la fermesa davant la duresa de l'època de McCarthy -Miller va patir la Caça de Bruixes- i la serenitat amb què tracta la falta de llibertats als

L'autor nord-americà Arthur Miller té 87 anys

països de l'Est, quan bona part de l'esquerra encara s'enlluernava amb aquell miratge.

Tan malament no ho podem haver fet a Europa amb la nostra política teatral quan un dramaturg com Arthur Miller, que s'ha fet ric amb les seves obres, observa el nostre model i en voldria copiar moltes coses. *A Horizonte perdido* o bé a *El teatro subvencionado*, exposa les man-

cances del model Broadway, que ha arribat a empobrir l'escena nord-americana fins a límits insospitats. Es declara obertament partidari d'un teatre subvencionat, en què la pressió comercial no ofegui la creativitat, les noves idees.

Però els articles que parlen del dia a dia són les perles d'aquest volum. En tots brilla una humanitat profunda, d'enorme

sensibilitat per les coses petites. Aquelles coses que omplen de sentit la vida: un dia de pluja i l'efecte sobre el nostre paisatge immediat; el conreu de l'hort després de la primavera; la renovada confiança en l'ésser humà quan ens creiem ultratjats; l'amor per la pròpia llar pràcticament desapareguda després d'un incendi fatal...

EL MILLER DE TEATRE

És aquesta sensibilitat la que Miller ha traslladat al seu teatre. De l'individu a la família i de la família a la societat. Des d'un personatge explica un món: a *La mort d'un viatjant* el desengany del sistema de vida nord-americà es deixa sentir a través de la veu d'en Willy Loman, un home que ha lliurat la vida, tota la vida, a una creença, a una fe cega que el treball dur portarà la riquesa material i aquesta la felicitat. Res és com havia pensat que seria, i quan es fa evident amb una crueltat esfereïdora, la vida perd sentit.

Pel que fa a *Els desarrelats*, traslladada al cinema per John Huston, amb Montgomery Clift, Marilyn Monroe i Clark Gable, llegir-la, més que veure-la en pantalla, ens ajuda a entrar més profundament en un text carregat de significats, sense deixar-nos portar per la seducció d'uns actors tan formidables que, alhora que feien seus els papers, en fixaven per sempre una interpretació deixant-ne de banda moltes altres.

Arthur Miller, *La política i l'art d'actuar*. Trad. R. Folch. La Campana. Barcelona, 2002.

Arthur Miller, *Al correr de los años. Ensayos reunidos (1944-2001)*. Trad. J. Fibla. Tusquets. Barcelona, 2002.

Arthur Miller, *La mort d'un viatjant / Els desarrelats*. Trad. M. Llinàs i R. Folch. Edicions 62. Barcelona, 2002.

La política a escena

DAVID PORTABELLA

Escenificació, atrezzo, teatralitat, gestualitat són paraules que han deixat de treure el cap ocasionalment a les seccions de política de diaris i informatius per passar a instal·lar-s'hi còmodament i amb vocació de continuïtat. El dramaturg i intel·lectual nord-americà Arthur Miller (Nova York, 1915) reflexiona en el seu últim assaig sobre la teatralització de la política i els seus rituals de persuasió, una disciplina tan antiga com la civilització i que té en els sofistes els precursors dels consultors i as-

sessors polítics contemporanis. Miller parteix de l'analogia de la vida com una obra de teatre i analitza la nova dimensió que la política adquireix sota la creixent influència dels mitjans de comunicació en l'actual era de l'entreteniment i la diversió.

En lloc de presentar una esmena a la totalitat, Miller accepta la major i assumeix que, en l'exercici de la política mediàtica, és inevitable un component d'actuació teatral. Un cop reconeguda aquesta premissa, però, Miller defensa l'exercici de la política com l'art del bon teatre, en el qual

hi ha argument. Un bon teatre en què l'actor-polític llegeixi amb sinceritat un text que es creu i que, sense deixar veure en cap moment la tramoia, sigui capaç alhora d'emocionar el públic-elector. En aquest sentit, malgrat desentrellar tota la litúrgia que l'envolta, el dramaturg nord-americà salva la política en un exercici de reivindicació humanista. Però també deixa per al lector profunds interrogants sobre la relació polític-elector. "¿És bo que la nostra vida política sigui governada tan profundament per

▶ ▶ ▶